

tagjaival újra feláll ott.
Talán bizony valóban eljön
ilyen meredek emeletre?
Nem volt elég ledönteni!
Most hát le kell dönteni újra.
Mintha csak vihar közeledne
hallom a léptét, döng a lépcsőn.
Hova visz? Neki nincsen pokla.
Nekem van és az várja őt is.
Nem lángnyelveket, jégcsapot
vet fel itt a fűtetlen kályha.
Pokol helyett talán elég
az én korszakokon át hűtött
dermesztő kezem parolája.

Majoros Sándor

ELTÉVEDT BÁRÁNYKÁK

A század délután négy körül érkezett az elhagyott mezőgazdasági birtokra. Popovics főhadnagy a mázsaház előtti betonplaccra irányította a teherautókat, az áramfejlesztőt meg hátraküldte a silógödörhöz, mert onnét már nem hallatszott a zúgása. Rövid idő múlva pislákolni kezdtek az égve felejtett villanykörtek, s úgy festett, mintha a telepre visszaköltözött volna az élet. És nem csak visszaköltözött: tér nyilott számára, meleg, sárga fényekkel körülhatárolt tér, ami szinte csábított a rejtett zugok és árnyékos beszögellések földéretére.

De ilyen kalandozásról egyelőre szó sem eshetett. Reggel óta esett az eső: föláztatta a betonra tapadt ganajréteget, és ragacsos lepedékkal borította be a faoszlopokat. A salétrom is másodvirágzásba kezdett, pedig már elmúlt november tizedike, és a hajnali ködök nem kedveztek az ilyen bolyhos, könnyen porladó képződményeknek.

A sorkatonák – Djukics zászlós irányítása mellett – átvizsgálták a romos, teljesen kifosztott épületeket, a tartalékosok pedig behúzódtak az egyik épen maradt szénapajtába. Nem először vettek részt hadgyakorlaton, s tudták, hogy a száraz derékalj meg a pokróc mindennél fontosabb. Napközben még elboldogul az ember, nem érzi a hideget, de éjjel nincs menekvés: ha nem gondoskodik magáról, ha nem elég szemfüles, pár nap múlva könnybe lábadt szemmel fog vizelni. Kapkodni pedig végképp nem érdemes. Lassan, megfontoltan kell teljesíteni a parancsot, mert aki buzgólkodik, még több feladatot kap. Nem volt tehát semmi meglepő abban, hogy Djukics zászlós felszólítására is csak vonakodva bújtak elő. Közben áztatóra váltott az eső: megszívták magukat vízzel a posztóköpenyek, és úgy gőzölögtek, mintha most kerültek volna ki a mosónő keze alól. Naftalin és trágyabűz érződött a levegőben, s mert igencsak elhú-

zódott a várakozás, előkerültek a pálinkásüvegek, hogy a kisüsti illatával tegyék még teljesebbé ezt a förtelmes szaglatot.

Czuga Jóska a második sorban állt. Köpenye gallérját fölhajtotta, kezét zsebre dugta, és tempósan eregette a füstöt. Akkor sem hagyta abba, amikor Djukics zászlós olvasni kezdte a napiparancsot. A hadgyakorlat nem érdekelte, de a birtokon szívesen körülnézett volna, mert a törmelék alatt biztosan rengeteg kincs rejtőzködött. Villanydrótok, vízvezetékcsövek, bádogdarabok meg minden. Nem beszélve a rengeteg akác-fáról, aminél jobb, egészségesebb tűzrevalót nehezen lehet elképzelni. Fuvarja mondjuk: háromezer, ami a jelenlegi árfolyammal besorozva...

Jozef Cuga! – harsogta Djukics zászlós. Furcsán ismerős volt ez a hang. Mintha a mostohaapja szólt volna ki a sírből, hogy bejelentse: megint el fogja naspángolni. Gyerekkorában senkit sem gyűlölt annyira, mint ezt a karbidszagú vénembert, aki ha nem kapott elég sörpénzt, mindig őrajta állt bosszút. Minden pofon, minden lábba verés előtt kimondta ezt a korbácsütésként csattanó nevet, aminek következtében Czuga Jóska rendszerint összehugyozta magát.

Őrség, suttozta, ez csak az őrség. Kiköpte a cigarettát, vállára kapta a hátizsákját, és megigazította a lába közé csúszott gázálcot. A sorkatonák lőszeresládát cibáltak le az egyik teherautóról, fölfeszítették a fedelét, bádogvágó ollóval kivágták a belső pléhburkolatát, és odatették Djukics zászlós lába elé. Vaktöltények, súgta valaki, vaktöltényeket kapunk. Meg fejenként egy elemlámpát, pontosított az időközben megjött őrző, de ne kattogtassák, ne égessék, mert kifogy a batri. Biztosan Zmaj gyártmány, ha ilyen vacak. Nem mindegy? Ne kattogtassák, ez a parancs. Czuga Jóska átvette a neki járó negyven vaktöltényt és a Zmaj gyártmányú elemlámpát. Minek a lámpa, ha nem szabad használni?, kérdezte. A területvédelmiék miatt: ha támadnak, evvel azonosítunk, mondta az őrző.

A viharfogó akácok mögé irányították, teljesen nyílt terepre, ahol – bármerre fordult – mindig szemébe fújt a szél. A félelmetes égi tölcseről egyre-másra szakadoztak le a vízcepppek, piciny fekete pöttyöket hagyva maguk után, amelyekből pillanatok alatt kerekedett egybefüggő rácsozat. Semmilyen roham, semmilyen támadás nem vetekedhetett evvel a szörnyű fenyegetéssel, az éjszaka dörgedelmes térhódításával, mert villámsebes volt, és csöppet sem kiméletes. Czuga Jóska megadóan tűrte, hogy körülnyalabolja, s hogy beburkolja rémes ködfátylaival, de végül mégiscsak útnak indult a második őrhely felé, mert elfogyott a cigarettája.

Nincs az a sötétség, ami elfojtaná a tócsák higanycsillogását. Ott villódnak a keréknyomokban, semmi kis fényeket lődözgetve, csak érteni kell a nyelvükön. Ezek a pirinyó világítótornyok vezették el Czuga Jóskát ahhoz a pasashoz, akinek végső soron új irányba terelte az életét. Csapottvállúnak keresztelte el, mert úgy lógott rajta a gúnya, mintha rádobálták volna. Bent állt a fák között, az átlagosnál jóval lucskosabb helyen, ahonnét semmilyen támadást föl nem fedezhetett. Állt, mélán és csöpögve, majdnem láthatatlanul. Nem dohányzott, nem verte a farkát, pedig őrségben így szokás gyorsítani az idő múlását.

Azért húzódtam ide, mert félek a kutyáktól, mondta a Csapottvállú. Kutyáktól? Itt nincsenek is kutyák. De vannak: arrébb, a tanyánál. Megállás nélkül ugatnak. Czuga Jóska elnevette magát. A kutyáknak az a dolguk, hogy ugassanak. Na jó, de ez mégiscsak túlzás. Nem túlzás: szeretném látni azt a kutyát, amelyik megijeszt egy katonát. Bocsánat, én tanító vagyok. Vagy úgy. Gondolom, nem tornatanár. Magyar nyelv és irodalom. Az szép. Nagyon szép. Én meg géplakatos vagyok. Az is szép. Francot. Csupa

kosz az ember. Olaj meg minden. Le se lehet mosni. De tudod, mit: cseréljünk órhe-lyet. Itt maradok a tanyánál, te pedig menj föl az útkanyarig. A Csapottvállú rögtön beleegyezett. A váltás előtt persze mindenki visszamegy a helyére, pontosított Czuga Jóska. A szabály, az mégiscsak szabály.

Szegény, szegény Csapottvállú. Nem tudta, és nem is tudhatta, hogy evvel az ártatlan cserével milyen veszélyekre vállalkozott. Nem vette észre, hogy a sötétség angyalai megjelentek a feje fölött, és néma csöndben végezték a dolgukat: odairányították Czuga Jóskát ahhoz az átkozott tanyához, és rákényszerítették, hogy nézzen be az ablakon.

A szoba közepén – vízzel töltött pléhteknő mellett – egy meztelen nő tisztálkodott. Lassú, körkörös mozdulatokkal szappanozta magát: ujjai minduntalan betévedtek azokba a hajlatokba, amelyek a férfiszem előtt többnyire láthatatlanok. A lámpafény váltakozva villantotta föl vagy rejtette el testének öbleit, attól függően, hogy merre térült, mely irányba hajladozott. Nem sietett, s nem is pislogott az ajtó felé, mert nem kellett attól félnie, hogy észreveszik.

Czuga Jóska megvárta, amíg a nő ágyba bújik, aztán rágyújtott a Csapottvállútól kunyerált szarajevói Zetára. Férjes asszony – elárulta a fogásra akasztott nagykabát. De hová tűnt a férje? Valószínűleg ő is megkapta a behívót, s most egy másik táborban rostokol. Majdnem kibuggyant belőle a nevetés: ime a kincs, amiről fantáziált. Negyedóra múlva elalszik, utána lefeshítheti a gangajtó zárját. Lámpa nélkül tíz perc. Aztán lefogja a kezét, lecsupálja róla a hálóinget, betömi a száját – mégis jobb, ha csendben marad –, és odaköti az ágy támlájához. Biztos, ami biztos. Mindent összevetve: fél óra. Ennyi kell. De majd holnap, előbb alaposan átgondolja a dolgot.

Másnap többször is látta a Csapottvállút, de nem férközhetett a közelébe. Pedig kíváncsi volt rá, kivel barátkozik, s hogy elmondta-e valakinek az órhehelycserét. Ebédkor odafurakodott hozzá, és megkínálta hazulról hozott erős paprikával. Óreg tartalékos vagyok, tudom, mitől lesz igazán finom a babfőzelék, mondta. A Csapottvállú elhárította, sőt nem is evett a véleménye szerint csúnyán odakozmált főzelékből. Ledőlt egy fa mellé, és megpróbált olvasni. Czuga Jóska nem tágitott. Azt mondta: a legjobb történet, az igaz történet, és kutyahistóriákkal kezdte szórakoztatni. Átharapott torkú mezőőröket, letépett kézfejú csigaszedőket, szétmart lábikrájú kapás asszonyokat emlegetett, s még fokozta volna, ha az órvezető nem kiált sorakozót.

Vállára vette a puskáját, és beállt a sorba. Alaposan rájlesztett szegény Csapottvállúra, bár szívesebben mesélt volna arról, amit látott, és amit hozzáképzelt. Mert fantázia nélkül egyetlen asszonyt sem lehet megközelíteni. Például: ha kiveszi a lámpából a batrit, és hozzáérteti a nyelvéhez, megtudja, milyen íze lesz a bőrének. De ez is csak feltételezés. Szappanhab is maradhat a hóna alatt, nem beszélve a kencékről meg a hintőporokról. Ez mind foglalkoztatja a nyelvet, de közel sem úgy, mint a szárazelem. Nem rángatózik, nem szökdécsel, csak kerülgeti az akadályokat. És ha így van, akkor bizony megette a fene az egészet.

Az asszony – mintha megérezte volna, mi készül ellene – nehezen szánta rá magát a lefekvésre. Fél nyolc körül megmosakodott – ugyanolyan akkurátusan, mint tegnap –, aztán fogott egy könyvet, és leült vele az asztalhoz. Czuga Jóska végignézte a tisztálkodást, de a többi már nem érdekelt. Megvizsgálta a gangajtó zárját, szalámit adott a kutyáknak, végül leült egy rönkre, és várt. Nyolckor megjött a Csapottvállú, utána pedig a váltás. Ha föltámad a szél, semmit sem fog meghallani, gondolta, és visszament a hálóteremmé kinevezett istállóba. Aludhatott volna pár órát – legközelebb éjfélkor került rá a sor –, de ha becsukta a szemét, mindig az asszonyt látta maga előtt.

Arra ébredt, hogy az őrvezető rázogatója a karját. Idő van, mondta. Czuga Jóska föltápázkodott, vállára akasztotta a puskáját, és kilépett az udvarra. Késpengeként vágott a szél, s mintha jégzilánkokat sodort volna. Fölhajtotta a köpenye gallérját, és félig vakon, inkább a lépések zajára figyelve indult a csapat után. Egy korty pálinka jót tett volna, de már nem fordulhatott vissza. Gyorsan elküldte a Csapottvállút, és beállt a helyére. Végbélkúp lett belőle; lassan tertyedő, képlékennyé váló seggdugó. Aztán – pár perc vagy negyedóra múlva – eszébe jutott az asszony.

Máskor is észrevette, hogy éjszakánként – mindig ugyanabban az időben – őrjítő gerjedelem szállja meg az embert. Igen, megszállja, mint az ördög vagy mint egy prüszkölő démon, és semmit sem tehet ellene. Mindegy, hogy fúj a szél, vagy esik az eső, az ember két marokra fogja a farkát, és szoritja, egyre csak szoritja, mert ha elengedi, úgy fog viselkedni, mint a vízkereső mágus varázsruája: elragadja, viszi árkon-bokron át, amíg meg nem találja a legsötétebb bűn fészket.

Amikor benyomta a rozszant gangajtót, ugyanezt a mágikus vonzóerőt érezte. Az asszony első álmát aludta, amelyből nehéz és bizonytalan az ébredés. Lehajtotta róla a dunyhát, föltolta rajta a hálóinget, és lassan, óvatosan szétfeszítette a lábát. Nem mozgott. Egy darab kőcmadzagból hurkot formált, ráhúzta a csuklójára, és az ágy támlájához kötötte. Minden ugyanúgy történt, ahogy eltervezte.

A következő nap reggelén egy dzsörzérúhás asszony jelent meg a táborban. Ismerhette a járást, mert egyenesen az irodához ment, elküldte az útját álló tűzbiztost, és belépett a parancsnokhoz. A papírjaival bajlódó Popovics főhadnagy úgy nézett rá, mint egy marslakóra. Nézett, de nem szólt. Egy asszonyra még akkor sem illik ráordítani, ha kopogás nélkül lép be az ajtón. Meg aztán: szerbül sem tudott az istenadta. Fogalma sem volt, mit akarhat, ezért behívta Nagy János tartalékos hadnagyot, és utasította, hogy tolmácsoljon. Az asszony meglehetősen bőbeszédűen nyilatkozott a hadnagynak, és közben – mi sem természetesebb – sírva fakadt. Azt állítja, hogy megerősakolták, mondta végül Nagy János közömbös hangon.

Popovics főhadnagy az irattartó mappa mellé helyezte a ceruzáját, aztán lassan, nehézkösen föltápázkodott. Na tessék: egy hisztérika. Rádadásul a lehető legrosszabbkor: az egyik Dajc tengelytörést kapott, a tartalékosok vaktöltényzáport zúditottak a tábornok helikopterére, a hadseregtrózzsal megszakadt az összeköttetés. Nyakig ült a bajban, és most még ez is... Tudja, hogy ki volt?, kérdezte. Nem tudja. Már elfújta a lámpát, amikor a pasas rátörte az ajtót. Sérülésnyomok vannak? Nincsenek. Sejttem. És abban is biztos vagyok, hogy meg sem szólalt az illető. Igen, ezt állítja. Akkor két lehetőség van: egy szó se igaz az egészről, vagy profi volt az elkövető, de ezt már ne fordítsa le neki. Jöjjön, jöjjön ide, asszonyom, nézzen ki az udvarra.

A betonplaccon – több szakaszra tagolódva – tartalékosok masíroztak. Száz férfiarc tükrözte vissza a napfényt, és erősítette annak ígézetét, hogy a mezőgazdasági birtokra igenis visszaköltözött az élet. Nem volt szüksége villanykörtékre, sem jelzőlámpákra, egyszerűen csak itt volt, ugyanabban a formációban, ami a régi, boldogabb időkben sohasem keltett föltűnést. Az asszony engedelmesen tűrte, hogy Popovics főhadnagy karon fogja, odavezesse a sebtiben beüvegezett ablakhoz, és szembesítse evvel a – nyugodtan állíthatjuk – drámai változással. Nézte a férfiakat, az arcukat, ezt az egész társaságot, és az akolból kiengedett báránycák jutottak eszébe. Ugyanúgy döfködtek egymást, de csak a mozgolódás kedvéért. Semmilyen gonoszság, semmilyen ártó szándék nem sugárzott felőlük.

Mondja meg neki, hadnagy, hogy ez az eset így, ahogy van, földeríthetetlen. Ha nincsenek bizonyítékai, ha nem ismeri föl a támadóját, akkor ugyan miből gondolja,

hogy én föl fogom ismerni. Meg aztán: a hadsereg nem nyomozóiroda. Nekünk nincsenek eszközeink, hogy ilyen semmiségek után szaglásszunk – a semmiségek helyett mást mondjon, hadnagy. És ha úgy dönt, hogy végigviszi a dolgot, készüljön föl a valatásra, a kellemetlen kérdésekre, a rendőrség szigorára meg arra, hogy mindez hónapokig fog tartani. A fenébe is: úgy mondja el neki, hadnagy, hogy eszébe ne jusson ezt választani. Ha vacakolna, hívja föl a figyelmét arra, hogy a férje még semmit sem tud a dologról. A férjek nehezen viselik az ilyesmit, s még az is elképzelhető, hogy a végén elhidegülnek. Igen, ez a helyes kifejezés! Mondja meg neki, hogy a férje el fog hidegülni, ha megtudja, mi történt. Én a magam részéről nem hiszem, hogy a katonáim közül egy is képes volna ilyesmire. Szóval: szedje össze magát, és felejtse el a dolgot, mert ez a lehető legjobb megoldás.

A dzsörzérúhás parasztasszony illedelmesen végighallgatta a fordítást. Nem szólt, nem vitatkozott, pedig kezdetben úgy érezte, nincs igaza a parancsnoknak: az az őrült meg is ölhetne volna. Aztán percről percre világosabb lett, mitől akarják megkímélni. Be kéne menni a faluba, följelenteni a támadót, akiről csak annyi tud, hogy férfi volt, és a ruhája naftalinszagot árasztott. Kétszáz emberre érvényes ez a leírás. Kétszáz mosolygós arcú férfira. De még ha egy volna, akkor sem tudná bebizonyítani. Tényleg jobb lesz elfelejteni. Mert végtére is: nem esett baja, és az is biztos, hogy gyereke sem lehet tőle. Az udvaron döbbsent rá erre, az utánafütyögető katonák mellett, s bármilyen őrijítő volt is ez az egész, pontosan tudta, hogy ebben semmiképp sem tévedhetett.

Most pedig Nagy János hadnagy, kérem a tegnapi estét létszámmellenőrzést, mondta Popovics főhadnagy, amikor magukra maradtak. Nagy János megtörölte a homlokát. Sajnálta azt az asszonyt, és gyűlölte ezt a ráspolyhangú hegylakót, mert mindennél többre tartotta a hadsereg tekintélyét. Az előbb mintha azt mondta volna: nem lehet megtalálni a tettest, jegyezte meg félhangosan. Popovics főhadnagy elnevette magát. Ha akarom, két perc alatt megtalálom. De nem akarom. Azt szeretném megtudni, hiányzott-e valaki a múlt éjjel. Nagy János előkereste a listát. Teljes a létszám, parancsnok elvtárs. No és az őrség? Semmi rendkívüli. Várjon csak, hadnagy! Hol van az a tanya, melyik őrhelynél? A kettesnél. Aha. És ki volt a kettesen tegnap este? Asztalos Ferenc tartalékos. Idehozzam? Igen... azt hiszem, beszélni fogok vele. Most már elmehet, végeztünk.

Asztalos Ferenc igencsak meglepődött, amikor kiderült, hogy raportra hívják. Először arra gondolt, az elcserejt őrhelyek miatt, de erről csak a géplakatos tudhatott. Valami másról lehetett szó. Mindenesetre nyugodtan, ám katonás határozottsággal lépett be az irodába, és akkor sem bicsaklott meg a hangja, amikor jelentkezett.

Azért hívtam, mert mindent tudok magáról, kezdte Popovics főhadnagy. Úgyes fiú maga, Asztalos, nagyon úgyes. És okos is. Tudja, miről érdemes beszélni, és mi az, amiről hallgatni kell. Pedig ugye jó lenne egy kicsit dicsekedni vagy legalább elmesélni a társaknak, hogy mire büszke. Egyáltalán: büszke ember maga, Asztalos? Mert bizony nem annak látszik. Nem tudja eltitkolni a gátlásait. Leolvasom az arcáról, mi járhat a fejében. Azt gondolja, nem volt elég óvatos, vagy – szóljon, ha tévedek – férfiatlanul viselkedett. Téved, fiam, keserveset téved. Amit maga csinált, az a legférfiasabb dolog a világon. De ez csak magánvélemény. Ne hivatkozzon rá, és ne hangoztassa senkinek. Mindenesetre írja föl a telefonszámomat. Ha valami komplikációja akad, számíthat a segítségemre.

A fiatalember fölírta a számot, és engedélyt kért a távozásra. Popovics főhadnagy mosolyogva küldte el. Ekkora pimaszságra azért mégsem számított. Azt hitte, ha szemébe vágja az igazságot, kétségbeesik, és rimánkodni kezd. De még csak el sem vő-

rösödött. Nem, az előbb nem mondott igazat: ennek az ürgének nincsenek gátásai. Intelligens, akár a vámpír, és azt is tudja, hogy nem folyhat vér, mert akkor neki is vége. Ilyen emberekre vadászott évek óta. Ilyen határozott, cselekvőképes emberekre, akik nem rettennek vissza semmilyen kegyetlenségtől. Mert a jövő katonái tisztogató katonák lesznek, és a tisztogatás maga a kegyetlenkedés. A szőnyegbombázások ideje végleg leáldozott: minden város erődrendszer, minden lakója potenciális ellenálló. Tökéletesen mindegy, hol és mikor tör ki a következő háború.

Asztalos már az első percben megértette, miért hívták. A hadsereg mindenre odafigyel, ami lényeges vagy ami eltér a szokványostól. Legtöbbször önvédelmi okok miatt, de néha pusztán kíváncsiságból. És az is előfordul néha, hogy dicséretben részesít valakit. Ennek persze számtalan változata van, s talán a legkezdetlegesebb éppen az, ami most vele történt. Megdicsérték a munkáját, bár kissé furcsállotta, hogy a parancsnok nem említette, honnét szerezte az információt. No de mindegy: nagy nap ez a mai, afféle csöndes győzelem, amivel méltán büszkélkedhet. Egyedül az szegte a kedvét, hogy nem beszélhetett róla senkinek. Ahogy múltak a percek, egyre türelmetlenebb, egyre idegesebb lett. Mert hát: miféle boldogság az, amiről nem szabad nyilatkozni? Attól fél talán a főhadnagy, hogy fejébe száll a dicsőség? Ha ezt gondolja, mégsem ismeri olyan jól, mint ahogy állította. Eszébe jutott a géplakatos: harapófogóval kell kihúzni belőle minden szót. Igen, ővele kivételt tehet.

Csakhogy Czuga Jóskát akkor már balsejtelmek gyötörték. Rosszul végződött a dolog, ha egyáltalán bevégződött. Már az sem tetszett neki, hogy az asszony nem védekezett. Feküdt, akár egy darab fa, és amikor nekifeszült, ugyanolyan feszes volt a combja, mint az övé. Másmilyennek képzelte el, nem csoda, hogy egy pillanat alatt kocogóra jutott. Azóta egyfolytában figyelt, mert ekkora kudarc nem múlhat el következmények nélkül. Az sem lepte meg, hogy a Csapottvállút raportra hívták. Látta az asszonyt; biztosan elmondta, mi történt, s most nyomoznak, keresik a tettest. Mindenkít be fognak hívni, de a leggyanúsabb ez a pojáca lesz, mert ő állt azon az őrhelyen. Persze csak akkor, ha valaki más el nem árulja magát.

Zsebébe nyúlt, megkereste a befércelt nyílást, és a körme hegyével fölszakította. Egy élesteöltény pottyant a markába. Tizenöt évvel ezelőtt a végbelébe dugva csempészte ki a kaszárnnyából. Itt volt vele minden hadgyakorlaton, a lazán bevarrt rejtekzebben, mert szüksége volt ennyi biztonságérzetre. Megmarkolta a töltényt, hogy a lehető leg-rövidebb időn belül megtölthesse vele a puskáját. Persze csak akkor, ha érte jönnek. Az állához szorítja majd a csövet, mert úgy a leghatásosabb.

Rendes ember ez a Popovics, és milyen művelt!, lelkendezett a Csapottvállú. Azért hívott be, mert gratulálni akart a könyvemhez. A könyvedhez? A verseskönyvemhez. Most jelent meg, szeptember elején, sajnós nem hoztam magammal. Te... te verseket írsz? Igen, próbálkozom... Tudod, kinek mondjad ezt, apuskám? A jó édes anyukádnak! Na tűnés, eridj a fenébe!!

Asztalos Ferenc vérig sértve távozott. Ezek után széles ívben kerülni fogja ezt a durva, kötekedő alakot, határozta el. És nem csak őt: az egész diszes társaságot. Ostoba fajankók, fogalmuk sincs arról, mi az élet valódi értelme. Popovics főhadnagy az egyetlen kivétel. Majd küld neki egy dedikált példányt. Megérdemli, hisz remek érzékkel tapintott rá a költészet lényegére: óvatosság és férfias viselkedés. Ugyanaz, mint: két szívdobbanás közötti csönd, vagy: virágkehelybe tévedt égzörgés; kardélre hulló selem; az üvegbe révedő arc; a kristály, a kristály remegése; lidérces messzi fény...

Két héttel az őszi hadgyakorlat után Popovics főhadnagy különös csomagocskát kapott. Mintha könyv lett volna, de mégsem volt az. Legfeljebb csak füzet. Mindenesetre gondolkodás nélkül kihajította, mert tucattjával kapta a semmire se jó prospektusokat. A név, a feladó neve éppen olyan semmitmondó volt, mint maga a küldemény. Annál is inkább, mert nem voltak függőben lévő ügyei. Azt a pimaszul magabiztos erőszakoskodót is rég elfelejtette. Még aznap intézkedett, hogy a C listáról haladéktalanul kerüljön át az A listára, vagyis azok közé, akiket háborús veszély esetén – kivételes adottságaik miatt – az elsők között mozgósítanak. Az őrhelycserét követő második év augusztusában Asztalos Ferenc tehát behívót kapott, és hősi halált halt Vukovár visszavételében. Nem maradt utána más, csak egy füzetszerű nyomtatvány, amit – teljes egészében – soha senki el nem olvasott.

Czuga Jóska pedig végleg levetette az egyenruhát. Az a rögeszméje támadt, hogy a hadseregben pontosan tudják, ki ő, és mit követett el, csak valamilyen oknál fogva várnak a leleplezéssel. Gyanakvó lett, ha tehette, verekedéseket provokált, de általában ő húzta a rövidebbet. A rossz nyelvek szerint így vezette le a fölösleges energiáját, mert a hadgyakorlat után megszakadt a kapcsolata avval a pincérlánnyal, akihez hébe-hóba eljárógatott. '91 őszén – még a behívó előtt – átsurrant Magyarországra, és menedékjogot kért. Elképzelhető, hogy néha még eszébe jut a dzsörzérúhás asszony. Látja végiglibbenni a romba dőlő birtok udvarán, és torokszorulva figyel, hogy bemegy a parancsnokhoz. Mondom: elképzelhető, bár kicsi a valószínűsége.

A tartalékos hadnagy volt az egyetlen, aki elhatározta, hogy kideríti az igazságot. Rögtön a vallomástétel másnapján elindult, hogy még egyszer, még alaposabban kikérdezze az asszonyt, de a házat üresen találta. Ezért előbb csak kételkedett benne, de később már meggyőződéssel hitte, hogy a dzsörzérúhás asszony nem is létezett.

ISHERWOOD ÉS CHRISTOPHER

A KABARÉ című amerikai film alapjául szolgált angol regény szerzőjének 1976-ban megjelent önéletrajzi kötete az író életének tíz évét fogja át, az 1929 és 1939 közé eső korszakot. Címlapján egy 1937-ben készült fényképről a harminchárom éves Isherwood néz szembe velünk. A kinagyított, kerek arc erős oldalfényben, közlőről, fekete háttér előtt látszik, kitölti a címlap felső kétharmadát. A bal fület és a fejtetőt levágták, a hajból alig valami látszik, a nyak tövében a szerző neve és a cím takarja a képet. Az erős tekintetű, mélyen

ülő sötét szempár kemény akaratot, önállóságot, önzést sejtet, de nemcsak azt, hanem érzékenységet, kíváncsiságot és intelligenciát is. Az orr szemből nézve is nagynak, erőszakosnak látszik; a vékony száj a tompa állal s az orrtól kétoldalt lefutó vonalakkal, az ajkak sarkában ülő kis árnyékkal egész jellemrajzot hordoz. Kivethető a fegyelemmel féken tartott szenvedélyesség, sőt szilajság nyoma, és az, hogy ez az ember lázadó, és kockáztatni képes. A száj körül bujkáló megnevezhetetlen kifejezés lehet egy halvány mosoly